

VI KVINNOR

Nr 2

LÄS i detta nummer:

Kvinnoprotest mot proven
med atomaska

Hemvårdarinna eller lö-
nekomensation?

Lukas och skolan

Sökandet inom kvinno-
världarna

Kata och hennes tid

Det handlar om FAN-
TASI

Just kvinnorna!

Ska den äldre arbetskräf-
ten hänvisas till social-
vården?

Yrkesutbildningen måste
utbyggas

Novell, dikter, barnsidor,
moderkåseri, korsord m. m.

OMSLAGSBILDEN:

I snösvängen . . .

Årg. 11 - 1959 - 60 öre

8 mars

NEDRUSTNING

Förbud mot alla kärnvapen!

*I*NTERNATIONELLA KVINNODAGEN är den dag då miljoner kvinnor över hela världen ger uttryck åt sina förhoppningar och kräver sina rättigheter.

Vi kvinnor gör en stor insats för livet på jorden, för dess rikedom och för dess skönhet och vi bekräftar den 8 mars i år att vi är beslutna att skydda våra barns lycka, tryggheten i våra hem och ett fullt förverkligande av våra rättigheter. Vi vill att mänskligheten i fred skall få njuta av sitt arbetes frukter och av vetenskapens upptäckter. Vi anser att kapprustningen och främst tävlan om kärnvapen är det största hindret mot ett förverkligande av våra käraste förhoppningar.

Vi kvinnor kan inte tillåta att slöseriet med liv, med andliga och materiella värden får fortsätta. Vi önskar krigets avskaffande.

Vi begär därför att experiment med kärnvapen måtte omedelbart inställas, vi begär förbud mot alla kärnvapen och vi begär nedrustning. Varje enskild kvinnas insats är av vikt för att detta mål skall nås.

Vi är livets försvarare. Om vi handlar samfällt kan vi övervinna dödens krafter.

Vi uppmanar världens kvinnor att ge uttryck åt sin fredsvilja genom att göra denna appell känd för parlament, för regeringar, för de Förenade Nationerna och även genom att personligen ge appellen aktivt stöd.

(KDV:s appell inför Internationella Kvinnodagen.)

KVINNOPROTEST MOT DE planerade proven med atomaska

Med anledning av ett pressmeddelande vari omtalades att militära övningar med radioaktiv atomaska kommer att företas vid I 15 i augusti detta år översände Svenska Kvinnors Vänsterförbund ett brev till försvarsmministern vari det bl. a. sades:

Vi ber att få framhålla att dessa övningar som saknar praktiskt värde sannolikt kommer att vålla skada genom att ge allmänheten en falsk känsla av säkerhet inför ett krig med kärnvapen.

I ett krig kommer som bekant en stor del av atomaskan att utgöras av stoff som minskar till hälften i fråga om radioaktiv strålning först efter decennier eller ännu längre. Även om det vore möjligt att ha tiotusentals människor i rätta ögonblicket iförda hundra procentigt säkra skyddskläder samt gasmasker och sedan ha ratten nog så att de kunde skölja varandra fria från radioaktivitet — även i detta fall skulle den jord och de vat-

tendrag dit stoffet överförs vara förgiftade under långa tider. Inga skyddsåtgärder kan förhindra senföljder av kärnvapenkrig: leukemi, tumörer, defekta barn m. m.

Studiet av skyddsåtgärder mot radioaktiv strålning bör framgent liksom hittills ske i samband med bruk av atomenergi för fredsändamål.

Med stöd av det ovan anförda ber vi att Ni, Herr Statsråd, ville avstyra det makabra skådespel som planeras vid I 15. Vi upprepar att det är värdelöst, det kan leda till enstaka fall av akut strålningssjukdom, det kommer med säkerhet att vålla psykisk skada.

Till slut härdar förbundet att vad vi behöver är stöd i arbetet på att minska misstron mellan folken så att våra problem kan lösas med fredliga medel och att framtiden bevaras åt våra barn.

”Kan soldaten förmenas...”

Ovanstående uttalande till försvarsmministern föranledde Borås Tidning att intervju generalmajor R. Åkerman, chef för tredje militärområdet. I intervjun, som var publicerad i BT den 22 januari, förklarar denne att när kvinnoorganisationerna ställer sig negativa till frågan om atombomber så är det »ett led i att försvaga den svenska försvarsberedskapen med ökad krigsrisk som följd» och att dessa aktioner »bäddar för krig». Generalmajor Åkerman har tydligen ingen hög tanke om läsarnas förmåga att tänka själva!

Experter som vittnade inför en amerikansk kongresskommitté beräknade att i ett kärnvapenkrig $\frac{2}{3}$ av befolkningen i USA skulle vara dödade eller skadade efter 60 dagar om fienden fällt 250 superbomber med en sammanlagd verkan av 2.500 megaton, dvs. motsvarande 2.500 miljoner ton trotyl. Härtill kommer så den enorma radioaktiva strålningen. Varje sådan bomb är ungefär 600 gånger så verksam som Hiroshimabomben. Man valde ovanstå-

enle antagande, väl medveten om att inom några år betydligt fler superbomber finns att tillgå. Den beräknade katastrofen skulle vara följden av skadeverkan under det första dygnet. Man räknade inte med evakuering eftersom alla vet att ett kärnvapenkrig måste börja så plötsligt som möjligt. Man räknade med de skyddsmöjligheter som f. n. finns i källare och dylikt. På förfrågan svarade experterna att utan tvivel många av den som »oskadad» rubricerade tredjedelen skulle skadas av utfall om den försökte röra på sig. Långtidseffekter hade man inte tagit hänsyn till i denna beräkning. Man uppskattade antalet dödsfall beroende på strålningsfaktorer till omkring 50 proc. av det totala beräknade antalet.

Mot denna bakgrund fann vi den planerade övningen i strålningsskydd vara ett makabert skådespel. **Vi skulle däremot gärna se att soldaterna teoretiskt lär känna strålningsrisken i hela dess omfattning.** Man kunde lämpligen omräkna siffrorna så att de passar för Sverige med endast en tjugondel av

Vi diskuterar:

Hemvårdarinna eller lönekomensation?

BORDE INTE de ensamstående mödrarna, när deras småbarn är sjuka och de måste stanna hemma från arbetet och sköta dem, få lön ändå? Hemvårdarinnorna tar sej ju inte an sådana fall, det är ju bara när en husmor ligger sjuk som hemvårdarinnan kommer — om det finns någon ledig förstås! Och borde inte samhället bättre bevaka skilsmäso-barnens intressen? Tänk så många män det är som söker slippa ifrån att betala för barnen genom att skaffa sej någon egen »firma», där man inte kan kontrollera deras inkomster och inte göra någon införsel på lön!

Det här var ett par problem som en fränksild fru, förvärvsarbetande och

mor till tre barn, kastade fram i en diskussion nyligen. Hon gav exempel på hur hon själv haft det genom åren och hur arbetskamrater i liknande situationer har det. Jag ska inte tynga de här raderna med de exempel hon gav, fast det kunde vara frestande nog. Det väsentliga är dock att hon här rörde vid ett par problem som man av erfarenhet vet att många ensamstående mödrar

brottas med. Det är bitterheten över att barnens far ofta helt enkelt struntar i hur den ekonomiska situationen är för hans egna barn, och det är känslan av fullständig hjälplöshet i situationer då barnen på grund av sjukdom kräver hela hennes tid och omsorg. Och det har hon ju inte råd att ge dem, därför att hon själv och barnen är så beroende av hennes inkomster. Och ändå *måste* hon, när

USA:s yta — det räcker med färre superbomber.

De 80 vetenskapsmän från 20 länder som möttes i Wiens närhet i somras sade enhälligt: »Det antas ibland att lokaliserade krig med begränsade mål alltså skulle kunna utkämpas utan katastrofala följder. Historien visar emellertid att risken att lokala konflikter skall leda till stora krig är alltför stor för att kunna tillåtas i massförstörelsevapnens tid. Mänskligheten måste därför uppställa som mål att eliminera alla krig...»

Våra militärer räknar sannolikt med detta begränsade — helt osannolika — krig när de planerar övningar och när de nu hoppas få alla hushåll att lägga upp »katastroflivsmedel» för en vecka och omsätta dem i det dagliga hushållet.

Det sägs ju ofta att kvinnorna i sin kamp mot svenska »taktiska» atomvapen ökar krigsrisken. Generalmajor Åkerman torde emellertid vara den förste som sagt att om soldaterna inte får öva sig att spola varandras skyddsdräkter med vatten så skulle det »bäda för krig» och »öka krigsrisken».

Skolfrukosten är till ovärderlig hjälp för de förvärvsarbetande mödrarna och deras barn. Men vid sjukdom krånglar det till sig.

Rasdiskrimineringen i Sydafrika

Den afrikanska nationalkongressen har som sitt motto »frihet i vår livstid». Detta motto förklaras nu vara »högförrädisk». Den rättegång som nedlades i oktober för att anklagelseakten ej var hållbar har tagits upp på nytt. Enligt New Statesman för den 17 januari säger åklagaren nu att kongressens krav t. ex. på rösträtt för alla vuxna i deras livstid är liktydigt med högförräderi. Man säger att frihetsförklaringens mål kan nås under de anklagades livstid endast genom våld och detta bör de ha vetat och således har de gjort sig skyldiga till högförräderi. För närvarande gäller rättegången 30 personer, ytterligare 61 hålls som »gisslan». I Sydafrika tillämpas nu gång på gång metoden att hålla massrättegångar utan något urval; man tänker döma alla utan åtskillnad för att på det sättet skrämja vanliga människor från att t. ex. besöka ett protestmöte.

I sista numret av »Pax et Libertas», organ för Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet, står det att mer än 40 kvinnor deltar i FN-delegationerna som ordinarie medlemmar eller suppleanter. Man nämner Danmark, Grekland, Japan, Kuba, Tjeckoslovakien, Dominikanska republiken, England, USA, Indonesien (men egendomligt nog inte Sverige eller Agda Rössels namn).

det inte finns någon som ersätter henne hemma hos sjuklingen.

Hur skall nu detta problem kunna lösas? Kan vi lära något av hur man löst det på andra håll? I Köpenhamn t. ex., där man liksom i Stockholm har tusentals ensamstående mödrar med minderåriga barn och där man också har en kommunal hemvårdarinneinstitution, tillämpar man den metoden att de ensamstående mödrarna har förtursrätt till hemvårdarinnan vid barnens sjukdom. Man utgår ifrån att deras situation är mest besvärlig därför att de är så helt beroende av sin inkomst och det dessutom bereder svårigheter för arbetsgivaren när de är borta från arbetet, samt att de är ensamma och inte har någon make som ev. kan rycka in och ta hand om det sjuka barnet.

En annan metod — som en av de närvarande berättade om i den nämnda diskussionen — är den som tillämpas i en rad östeuropeiska länder: att förvärvsarbetande mödrar får stanna hemma från arbetet och med full lön vid minderåriga barns sjukdom — naturligtvis mot uppvi-

Lukas och skolan

En förfärlig vinter omsluter oss. Snön vräker ned, ibland för att genast omvandlas i issörja, ibland i form av små otäcka tiogradiga isnålar. Den snälla gamla Edmund, en Ford-Consul modell 6, är begravd i snöeländet och kan inte vändas varje kväll som lagen kräver. Det gör faktiskt inte så mycket. För det första plogas det sålän på vår lilla gata och för det andra finns det nog ingen så energisk person att den orkar gräva fram Edmunds nummer, ibland är det bara radioantennen som sticker upp och avslöjar hans existens.

Det är kort sagt en tid gjord för korta, hurtiga skidturer och långa lugna läxläsningskvällar kring lampan. Men livet är komplicerat och delvis dyrbart. Till de sällsynta skidturerna fordras nya skidor med moderna bindningar, anorak och moderna pjäxor. Till det billiga nöjet läxläsning fordras läslust. Inte lust till intellektuella övningar i allmänhet, inte lust till historiska studier, reseskildringar, astronomi och himmelsfärder, utan just lust till läxor.

Lukas och hans kumpaner — sina familjers intellektuella hopp — går nu i sjätte klass, dessvärre i norra Stockholm, fjärran från enhetsskolans lugna lunk. Deras jultyng har hastigt dalat ner från forna höjder och deras föräldrar frågar sig yrvakna och förfärade om inte deras arma ungar ska ha en läroverkschans när allt kommer ikring.

Den hyggliga läraren förklarar. Jag vet mycket väl att Lukas kan en massa saker, men jag måste ju

sätta betyg på kursen och den kan han bara till husbehov.

Lukas förklarar. Numer läser man bara **tråkiga** saker. I stället för historia läser man t. ex. samhällskunskap och det är bara sånt som man vet förut. Det sista låter inte trovärdigt, men samhällskunskap är ett omstritt ämne och omfattar många trivialiteter, som beskrivningar av vad t. ex. en familj eller en affär består av.

Sanningen om Lukas och kompani ligger nog framförallt i att de börjar närma sig vad Lukas kallar övergångsåren. Verklighetens värld tränger på och böckerna och skolan ter sig rätt ointressanta. Skiffel, rock, ett blygt flickintresse, de många personliga problemen fyller tillvaron.

Just i den situationen skall deras framtid avgöras, om de är stockholmare norr om Slussen åtminstone. Ännu groteskare är det för flickorna, av dem fordras högre poäng än för pojkkamraterna av det enkla skälet att de brukar vara duktigare.

Nej, måtte vi lyckas få enhetsskolan helhjärtat förverkligad och bespara våra ungar en onödig nervpress i en ömtålig ålder, framförallt bespara dem känslan av att vara »misslyckade» om de nu skulle slarvat med några av de otaliga provskrivningarna och missat några poäng. Skulle vi inte ha råd att ge alla barn som vill högre utbildning? Vi behöver inte vara rädda att de skulle bli för många eller för olämpliga. Finns lusten finns nästan alltid förmågan.

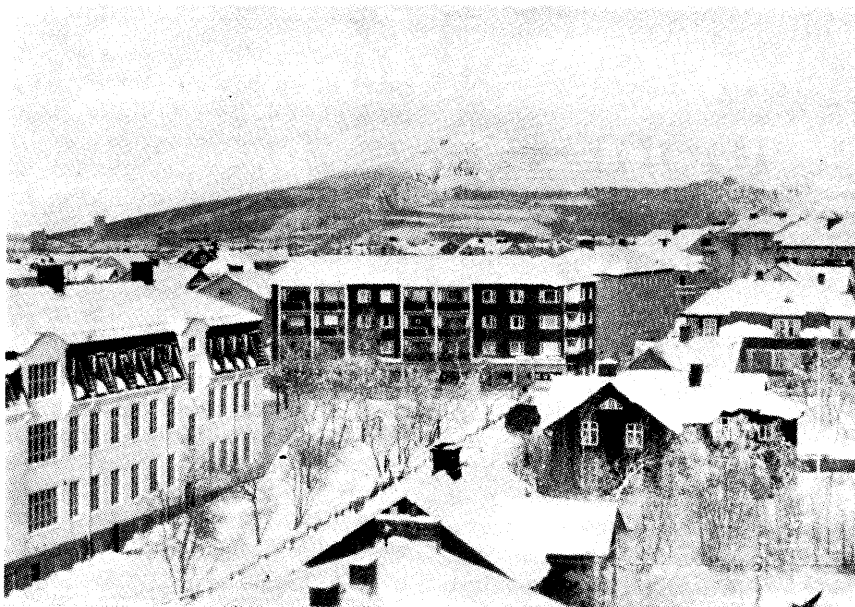
Tisbe.

sande av läkarintyg på barnets sjukdom. Men detta gäller ju länder där företagen i stort sett är i samhällets händer. Saken ställer sig lite annorlunda hos oss där det privata näringslivet dominerar. Kan man tänka sig att de privata företagen skulle vara villiga att betala lön till mödrarna när de måste stanna hemma och sköta sjuka barn?

Ja, det är många frågor som inställer sig. Men ett är säkert: att pro-

blemet måste lösas. Hur skall vi lösa det? Genom utbyggnad av hemvårdarinneinstitutionen så att de ensamstående mödrarna får hjälp därifrån? Genom att de får betalt som för vanlig arbetsdag när de vårdar sina sjuka barn? Varifrån ska i så fall den betalningen komma — från arbetsgivaren eller kanske från barnavårdsnämnden?

Frågan är ställd och våra läsare är välkomna med sina synpunkter.

Vinterbild från Kiruna. Luossavaara i bakgrunden.

10-årsfest hos Kirunas SKV-kvinnor

Musik, sång och festmiddag utgjorde den glada ramen kring vår Kiruna-avdelnings 10-årsfirande som gick av stapeln den 26 januari och hade samlat 97 deltagare, av vilka ett 50-tal varit med i avdelningens arbete alltsedan den kom till för 10 år sedan. Det blev en särdeles lyckad och minnesrik fest och de närvarande hade glädjen att ur distriktsordförandens hand ta emot förbundets vandringsfana, som distriktet erövrade i fjolårets kampanj för vår tidning och som nu överlämnades till den bäst arbetande avdelningen — Kirunaavdelningen.

De närvarande ja, — det var inte bara kvinnor. Många hade också tagit sina män med till festen, för det skulle ju dansas också! Och det skadar inte att männen någon gång är med och får en inblick i det arbete kvinnorna utför i sin organisation.

Och så var det inbjudna gäster: förbundsstyrelsens representant, fru Gerda Rosander, som tillika är distriktets ordförande, Sigrid Nilsson, Luleå, som representerade distriktsledningen, och avdelningens första ordförande, Karin Gustafsson, som numera är bosatt i Södertälje. Och så förstas avdelningens mångåriga revisor.

Det var inte bara middagsätande och dans och glam. Det hölls tal av Karin Gustafsson, Gerda Rosander och Lisa

Lundgren, avdelningens unga energiska ordförande. Föremål för särskilda hyllningar blev Mia Nyström, som tillhört styrelsen under de 10 åren, varit avdelningens finansminister och skött uppgiften med den äran. I Kirunaav-

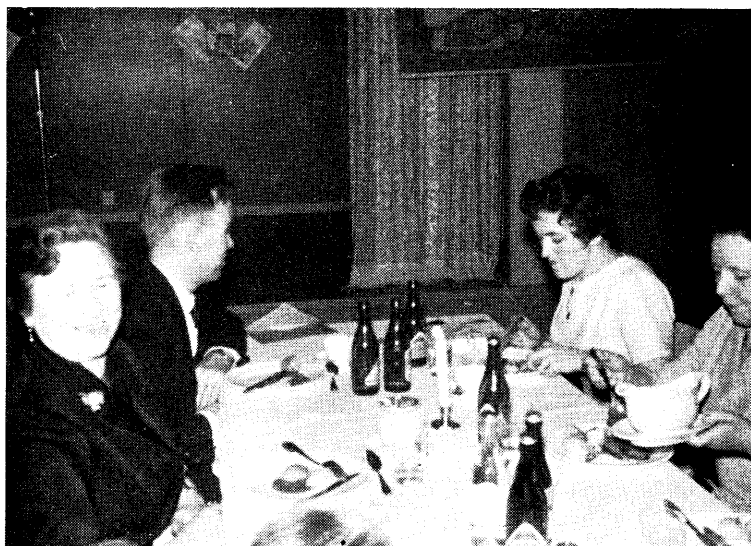
delningens kassa finns det alltid slantar — det måste man ha för att kunna arbeta, säger Mia Nyström. Och det är resultatet av många lyckade fester och basarer som gett Kirunaavdelningen dess säkra ekonomi. Naturligtvis har varje medlem varit med och gjort en insats, det har sytts och stickats, bakats och donats. Men den 26 januari stod ingen av medlemmarna i köket — de hade hyrt en skicklig kokerska som tog hand om alla bekymmer för den timliga näringen.

Musik och sång var det också. För musiken svarade två herrar och för sången stod Margot Daimer och hennes välsjungande barn. Och när Margot Daimer till sist sjöng »Jag står här på ett torg», så var hennes sång, liksom också talen som hölls, en erinran om den djupa innebörden i SKV-avdelningens strävanden. Det är tack vare medlemmarnas hängivna arbete som vår avdelning blivit den fredsfaktor den i dag är, konstaterade Lisa Lundgren i sitt hälsningsanförande. Ett föredöme i fredsarbetet har er avdelning varit, fastslog distriktsordföranden.

I likhet med vår tidning har Kirunaavdelningen nu startat sitt 10:e verksamhetsår. Vi önskar alla dess medlemmar ett varmt lycka till i det fortsatta arbetet.

Norrbottdistriktets ordförande, fru Gerda Rosander och Kirunaavdelningens trofasta kassör sedan 10 år, fru Mia Nyström.

Närmast kameran Kirunaavdelningens första ordförande, fru Karin Gustafsson, längst upp t. h. fru Lisa Lundgren, som nu för klubban i avdelningen och bredvid henne fru Sigrid Nilsson, Luleå.

Sökandet inom kvinnovärldarna

När Elin Wägner skrev *Väckarklocka* och — tillsammans med Elisabeth Tamm — *Fred med jorden*, låg henne nuets *jordförstörelse* — förvarrad genom själva de modernaste hjälpmedel — särskilt om hjärtat. »Vi började undra om inte den sargade och förtorkade jorden väntade på återkomsten av verkliga mödrar med läkande händer», skriver hon. Och vidare: »Vad som är märkvärdigt är att all kritik laddar ur sin kraft på de totalitära staterna men inte berör system som är genomgående för oss alla.» Hon tänker på födans och vattnets förgiftning m. m. som nu blivit mera uppmärksammat än då hon skrev. Och hon riktar sitt intresse på den »biodynamiska» jordbruksmetod (mot konstgödsel etc.), där antroposoferna tagit initiativ.

Till att rädda jorden hör *fred*. Alltifrån Fredrika Bremers obeaktade upprop under Krimkriget eller det stora internationella kvinnomötet i Haag 1915, mitt under första världskriget, och till de många olika svenska kvinnoföreningarnas aktuella och gemensamma nutida hänvändelser till regeringen mot anskaffande av atombomber för Sverige, yppas mer och mer en gemensam ångestfull vakenhet för det vardande släktets fara, från dem som föder människobarnen.

— — — När faller den exploderande döden
i de undrande barnens mitt?
Mina barn i de oföddas land,
jag blygs över den värld till vilken
jag bringar eder.

— — —

Fasansfullt har du sargats,
vackra liv, när mödrarna säger:
Bättre för barnet att dö.

Katri Vala
(översättning Rundt,
Ljungdell).

Moderns och krigarens livssyn ställdes av Elin Wägner i skarpaste kontrast mot varandra. Det gick en skälvnad genom många kvinnor, då de i svensk lag för allra första gången monterades in i krigsmaskineriet, låt vara för humanitär tjänst. Det maskin- eller atomstyrda kriget kan inte förmänskligas. Det måste avskaffas — en insikt som är klarare för människor i allmän teori, än i vårt av nedärvda »försvarsreformer» hämmade avgörelseliv som medborgare. Det rör sig där kring en försvunnen världsbilds offertyper och aggressivitet, djupt underbyggda av aktuell inbördes misstro stormakter emellan.

Det är upplysande för vår situation att följa ej blott livskraft moderlighets reaktioner mot förstörelse av det kommande släktet, utan också den *inre* kampen för och mot väpnat motstånd hos en kvinna med Simone Weils klarvakna tanke-, vilje- och offerförmåga. Efter sin ungdoms ideellt avgjorda pacifism — som hon senare kallar kriminell — leds hon, under trycket av spanska inbördes- och andra världskriget, av sin solidaritet till tro på nödvändigheten av krigiskt motstånd. »Icke-våldet är gott endast om det är *effektivt* — en strålning, vars energi uppväger musklernas... Somliga har varit sådana: Sankt Franciscus. Söka bli sådana, att man kan vara icke-våldsmänniska», heter det. Slutsatsen blir: »*Ingenting ineffektivt har värde.*» Problemet blev henne dock livstiden igenom »en påle i köttet» (enligt Jacques Cabaud).*

Frågan har sen dess — i atombombstid — blivit sådan för oss alla. Vi såg i Indien under Gandhis ledning en *effektiv* vapenlöshet som

* S. W. dog 1943 — hon hann alltså aldrig uppleva atombomben!
Red:s anm.

Emilia Fogelklou gav till julen ut en bok med titel *Form och Strålning*. Själv anger hon den vara »fragment av en åskådning jämte speglingar av samtida sökarrörelser i den utsträckning de nått mig». En av uppsatserna talar om *Sökandet inom kvinnovärldarna* och hon sätter som motto några ord av Elin Wägner:

Det råder en oro inom den svenska kvinnovärlden. Men den är inte på långt när så stor som den borde vara.

Vi återger här den senare delen av uppsatsen.

motståndets form. Det stora spörsmålet för oss är om Västerlandet — med sin art och mot annan typ av övermakt — kan uppbringa den moraliska styrka och särskilda art av offervilja som krävs för vapenlöst motstånd.¹ Det gäller en heroism av annan typ än soldatväsendets, en som ställer in kvinnor och män i *samma* ansvarsläge, icke för kortvariga situationer utan med okuvlig uthållighet, sådan som vi sällan får tillfälle att öva i fartens och jäktets århundrade. Krigsprotester räcker inte. Positiva insatser av olika slag måste förbereda fred. (Bland mycket man kunde nämna tar jag exempelvis upp IAL, i vars små grupper män och kvinnor, vita och färgade, bokbildade och kroppsarbetare samarbetar och där konfliktlösning hör till den dagliga hygien.)

Ett av de svåraste hindren är våra påfrestade nerver. Jag skall nu knappast ta upp den kraftsplittring mellan hem- och utarbete som vi dagligen diskuterar. Här ligger otaliga familje- och hemarbetsproblem att lösa, med möjlighet till nytt kamratskap såväl som till mycket påkostade kriser och förändringar i förhållandet könen emellan. Hjalmar Söderbergs ord om kvinnans kärlek och mannens verk såsom fiender har fått ett nytt motstycke: kvinnans verk och mannens invanda syn på hemvillkoren ter sig ännu på många håll i en förbryllande motställning.

Forts. å sid. 16

¹ Kvinnoinsatsen i Norge under ockupationen är föremål för en undersökning av lektor Helga Stene.

Kata och hennes tid

av Lydia Wahlberg

»Får jag berätta för Vi Kvinnors läsare om en agitationsresa samman med Kata Dalström för mer än 40 år sedan?» ringde en kvinnlig läsare och frågade efter att i vårt julnummer ha sett den lilla notisen om 100-årsdagen för Kata Dalströms födelse. Vi tackade självfallet ja till erbjudandet, och några dagar senare kom fru Lydia Wahlberg upp på redaktionen med nedanstående artikel som vi är mycket glada att kunna förmedla, särskilt till våra yngre läsare.

FRÅN MIN FÖRSTA tid inom arbetarrörelsen har jag många angenäma minnen som ofta kommer tillbaka i mina tankar. Bland dessa är minnet av Kata Dalström bland de angenämaste.

På våren 1915 kom jag i tillfälle att höra ett politiskt föredrag. Det var första gången ett sådant tillfälle givits mig och jag var då 27 år. Talare var en kvinnlig agitator fru Ruth Gustafson från Stockholm. Hennes agitatoriska, politiska framställning grep mig och jag anslöt mig till den grupp som beslöt bilda en socialdemokratisk kvinnoklubb.

Många kamrater från den tiden gör sig ofta påminna i mina tankar. En del av dem har gått bort för alltid, andra åter har tröttnat och lämnat kampen. Till de sistnämnda måste jag smärtsamt nog bland många andra särskilt få nämna Siri. Hon var ung, begåvad, iderik och trosviss. Fast hon tillhörde flera föreningars styrelser avsåg hon sig aldrig ett uppdrag. Hon påminde mycket om Kata Dalström; liksom hon var Siri slagfärdig i replikerna, orädd och entusiastisk, men tyvärr icke lika uthållig och stark mot yttre påfrestningar som Kata var.

*

Så kom året 1916. Den lilla kvinnoklubben hade då arbetat mera än ett år med ganska god framgång. Med fackföreningens stöd hade vi krävt en del förbättringar av olika lokala förhållanden. Det rörde sig om smärre missförhållanden som fackföreningen bort kräva ändring på men som männen inte såg eller tänkte på på samma

Lydia Wahlberg

sätt som vi kvinnor. Det var framför allt tvättmöjligheterna som var olidliga. Fabriksledningen rättade genast till det efter de förslag vi gjort och som framfördes av fackföreningen.

Dessutom hade vi lyckligt genomfört en »mjölkstrejk», också den med fackföreningens stöd, och förhindrat en allvarlig prisstegring på mjölken. Dessa framgångar gjorde oss medvetna om att kvinnorna i sammanhållning verkligen kan nå resultat i kampen för bättre samhällsförhållanden.

Det var ju mitt under brinnande krig och vi kände oss skyldiga att på något sätt protestera mot kriget och den nöd som krig alltid för med sig, men vad skulle vi kunna åstadkomma? Vi var för få, vi måste få kontakt med flera människor. Vi beslöt ordna

en föredragsturné i distriktet, längre sträckte sig inte våra ekonomiska resurser. Men vi skulle söka få den bästa talare i freds- och kvinnofrågor som den tiden fanns att få. Valet föll på **Kata Dalström**. Vi behövde inte ångra det valet.

Som jag förut nämnt så hade vi stärkts i tron på kvinnornas betydelse genom de små framgångar vår lilla klubb redan haft, men ännu mer trosvissa blev vi då Kata i sina föredrag med entusiasm utropade: »Jag tror på kvinnorna, det blir kvinnorna som skall göra den största insatsen för att omskapa världen till ett fredens paradys, genom dem skall förbrödringen komma.»

Kata var annars ingen utpräglad kvinnosaksfantast, hon ansåg att män och kvinnor måste kämpa gemensamt om en värld i fred skall kunna förverkligas. Dock trodde hon mera på kvinnorna än på männen då det gällde kampen mot kriget.

Jag har en känsla av att Katas krigståg mot prästerna i »den sanna kristendomens namn», har haft en viss betydelse och bidragit till att bryta motståndet mot de socialistiska idéerna. Men någon lätt uppgift var det förvisso inte. Hat och smälek mötte henne ofta för denna förkunnelses skull. Från predikstolarna varnade prästerna för henne, och i skolorna hade lärare rätt att varna sina elever för den farliga socialisten Kata Dalström. Men Kata var i rikt mått utrustad med intelligens, hjärtevärm och —

Forts. å sid. 17

I den här bilen åkte Kata omkring under sin turné i Medelpad 1916. Ovanligt bekvämt för den tiden!

Teaterchefen Michael Meschke trollar med frukt och grönsaker.

DET HANDLAR OM FANTASI

INGREDIENSER till en köttsoffa! tänker ni kanske när ni ser bilden här ovanför. Nej, inte riktigt så enkelt. Därmed inget ont sagt om köttsoffa, den är en härlig spis så här års och dess tillagning kräver både skicklighet och omsorg.

Men man kan göra mera än köttsoffor och stuvningar med morot och palsternacka, purjolök och potatis. Notabene om man har fantasi och konstnärlig talang. Och det har han, mannen på bilden, Michael Meschke. Han som skapat Sveriges första ma-

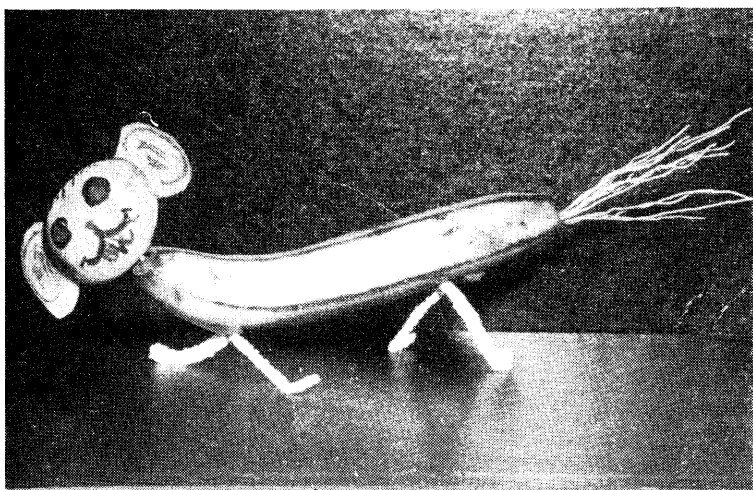
riquetteater. I Kammarteatern vid S:t Eriksplan för han varje kväll fram sina dockor i »Himlaspelet» — fast de dockorna är förstås inte gjorda av potatisar och slikt.

Fantasi, ja. Det gav väl naturen oss alla i faddergåva, fast den med tiden blivit ynkligt förkrympt hos många av oss. Men hos barnet lever den frisk och sprudlande och att ta vara på denna naturens underbara gåva och ge den chanser att vidareutvecklas det borde nog alla som har med barn att göra bemöda sej om. Inte minst i vår tid med dess överflöd av mekaniska leksaker som hindrar barnet att självt skapa något med sina händer och sin fantasi. Det är så man ibland med saknad tänker tillbaka på den lilla trähästen och trasdockan...

För vår fotograf visade Michael Meschke hur man med enkla medel

Den stränge magistern i full aktion.

En hänförande liten tax.

kan skapa roliga dockor, om man använder sin fantasi alltså. Och så gjorde han den roliga taxen ni ser på bilden. Material: en banan, en potatis, några vispkvistar och piprensare. Och så lite svart färg för ögon, nos och öronsnirklar. Öronen är potatisskivor instuckna i potatisen-huvudet. Och huvudet är fäst till kroppen med en stadig sticka. Den stränge magistern ni ser på den andra bilden har fått

Just kvinnorna

Av Ralph Parker

NÄR JAG TÄNKER tillbaka på kongressen för nedrustning och internationellt samarbete i Stockholm, erinrar jag mig särskilt livligt vad tre kvinnor sade där. Den ena av dem var från Asien, den andra från Centralafrika och den tredje från Latinamerika. Jag tror inte det var någon tillfällighet att just kvinnorna med sådan lidelse gav uttryck för de undertryckta folkens strävanden — på deras skuldror faller dock de tyngsta bördorna och just de har rätt att protestera mest lidelsefullt.

Jag erinrar mig några ord ur det tal den indiska representanten, Rameshvari Nehru, höll.

»Vi har sett hur människan med hjälp av vetenskapen gjort sig till herre över naturen», sade hon. »Vi har lärt oss att genomplöja böljorna och genomflyga det väldiga himmelsrummet. Vi har tvingat ljuset, luften och vattnet att tjäna oss. Precis så måste vi också förändra den mänskliga naturen.»

»Förändra den mänskliga naturen.» Dessa ord uttrycker en självklarhet i länder där människorna tagit sitt öde i egna händer och gestaltar sitt liv i samklang med vetenskapliga lagar. Men, liksom tidigare, klingar de som en maning i Indien och i många andra delar av den asiatiska kontinenten, där gamla traditioner och trosläror hos människorna inympar undergivenhet för naturkrafterna . . .

*

Jag erinrar mig chilenskan Olga Pobletes skakande ord. Hon talade för de rättslösa folken i Latinamerika, för vilka kolonialismen är huvudhindret när det gäller att förverkliga deras strävanden, den amerikanska imperialismen som kontrollerar de latinamerikanska ländernas ekonomi.

»Våra folk lever i elände. Vi har inga pengar till att bemästra den oerhörda bristen på sjukhus, vägar och järnvägar; de 70 miljonerna analfabeter hos oss är en dyster anklagelse mot en politik som kväver den nationella friheten och utgör ett ständigt krigshot . . . Vi måste utnyttja vår planets omätliga rikedomar för att

stilla hungern bland miljonerna och tillfredsställa deras längtan efter ett liv i fred och skönhet.»

Det är inte alla förunnat att kunna tala så klart och övertygande som en Rameshvari Nehru eller en Olga Poblete. Gertrude Omog besteg inte talarstolen i Eriksdalshallen. För det mesta satt hon samman med de övriga delegaterna från Centralafrika och lyssnade uppmärksamt till talen. Men den historia hon berättade för mig en eftermiddag i Stockholm gav mig ett av de starkaste kongressintrycken.

Gertrude, en slank kvinna på 28 år med bantufolkens karaktéristiska fina anletsdrag, föddes i staden Yaoundé i franska Kamerun. Som dotter till förhållandevis välsituerade föräldrar erhöll hon den i denna koloni vanliga uppfostran. Vid tjugo års ålder blev hon sjuksköterska vid förlösningssavdelningen på stadens sjukhus. Det var där hon allvarligt började tänka över de sociala orättvisorna. Framför allt frapperades hon av att det på de 500.000 afrikanska invånarna i detta distrikt bara kom 30 bäddar, medan de 3.000 européerna förfogade över 80. Gertrudes arbete förde henne in i båda slagen av salar.

»Jag led moraliskt», sade hon till mig. »I salarna för afrikaner var bäddarna hopsnickrade av smala bräder, och platserna var så få att vi omöjligt kunde behålla mödrarna längre än två dagar efter nedkomsten. Där inträffade ofta olycksfall. Måttet var rågat när en mor, som i sömnen kastade sig hit och dit på sin smala träbädd, kvävde sitt barn till döds.

Jag började tala med kvinnorna i vår bygd och organiserade protestuttalanden till myndigheterna. Några kröntes med framgång, men själv blev jag genast föremål för den franska polisens uppmärksamhet. Först försökte man muta mig. Sedan tvingade myndigheterna min far att jaga mig ut ur huset. Jag blev en utstött. Jag anslöt mig till den nationella befrielse rörelsen. Först tänkte jag att det blir inte lätt att organisera dessa människor, men snart gick sanningen

— Är han inte söt, min elefantunge? säger Carola förtjust.

ansikte och kaluv av en palsternacka, näsan är en bit purjolök, mustascher-na stammar från en rotviska, två piprensare blev brillor och fäst på en träbit blickar så det stränga ansiktet fram ur »manteln».

Sedan gick fotografen hem och framkallade bilderna. Och nu är hans ungar i full färd med sin egen dockteater. Här visar Carola upp sin charmerande lilla elefant, gjord av potatisar, med snabel av purjolök och betar av tändstickor. Hennes äldre syster gjorde den mest förföriska neger-yngling av en vanlig träslev, lite vit bomullsvadd, en handduk samt krita och klister. Den kvinnliga partnern i det skådespel hon sedan framförde för mor och hänryckta småsystrar bestod av två potatisar, lite bast och en »juls-vamp» av den där sorten vi brukar sätta i mossan kring jultulpanerna. Ett gammalt tygskynke offrades, fick en stor glugg på mitten och hängdes upp framför en dörr. Där bakom dirigerade hon sedan med sina händer dockorna och det hela beledsagades av »lämplig» musik från grammfonen. Så nu är mina ungar galna på att gå och se riktig dockteater och hämta idéer för vidare teaterverksamhet därhemma, säger vår fotograf.

Kan dessa bilder stimulera barn i andra hem att göra likadant — ja, då är vi glada.

upp för mig: ju större människornas lidande är, desto mera strävar de till organisatorisk sammanslutning.

En gång i maj, det var för tre år sedan, kom jag till distriktet **Mungu** för att hjälpa till med genomförandet av en kvinnodemonstration. Den franska polisen hade förbjudit all sång i låget, men det bekymrade vi oss inte om, och när poliserna med våld ville hindra oss att sjunga jagade vi bort dem. Denna våra kvinnors första seger gav oss ett oerhört självförtroende. »Vi har gett uttryck åt vår vilja», sade jag till kvinnorna, »nu gäller det att kämpa, komma vad komma vill.»

Gertrude berättade så enkelt och naturligt som om hon skildrat en fredlig politisk demonstration på Stockholms gator och inte befolkningens förtvivlade kamp i Kamerun mot den franska kolonialismen.

»Medan jag var borta fick jag höra att trupperna öppnat eld mot vår by och jag beslöt försöka slå mig igenom dit», fortsatte Gertrude. »Jag kom så nära att jag från ett gömställe bakom en palmdunge kunde se hur fransmännen genomsökte det hus där jag bodde. Sedan sprang jag genom skogen till grannbyn för att telegrafiskt meddela allt till mina kamrater. Det var mörkt och ofta föll jag omkull. Jag hade bara en tunn klänning på mig. Jag frös, jag var trött och nedslagen. På morgonen köpte jag ett par apelsiner av en gammal kvinna. 'De våra har gjort uppror mot de vita', sade hon, 'och det gör de rätt i, för de här är ännu värre än tyskarna var'. (Det hänsyftar på den tid då Kamerun var tysk koloni. Red:s anm.) Dessa ord av en gammal enkel kvinna gav mig nytt mod. Hon visade mig vägen till gränsen av brittiska Kamerun, därifrån ämnade jag telegrafera såväl till Förenta Nationerna som till vår yrkesorganisation...»

»Är ni lycklig?» frågade jag Gertrude Omog.

»Vi har möjlighet att arbeta politiskt. Vi har vänner. I Wien deltog jag som delegat i KDV:s kongress. Jag har varit i Tasjkent i Sovjetasien och såg hur människor, som en gång levde under det koloniala oket, lever i dag. Att stå skuldra vid skuldra med andra är sådant som ger tröst, och vänskapen med kamraterna låter mig glömma mina egna bekymmer.»

Och hon vände tillbaka till sin plats bland de övriga afrikanska kvinnorna på kongressen för nedrustning och internationellt samarbete.

TVÅ GÅNGER har jag under mitt liv träffat den berömde grekiske satirikern och lustspelsförfattaren Aristofanes. Och det skedde under en och samma månad...

Första gången... Nej, först vill jag berätta om det andra sammanträffandet. Det skedde i byn Vertejevka i det nuvarande Brjansk-distriktet.

Det kan väl vara så där en trettio eller trettiofem år sedan, det gör för övrigt detsamma, det var i alla fall efter Aristofanes död, det vet jag.

Den gången kom jag som reporter för en tidning till en by i guvernementet Brjansk (byns namn har jag glömt) och tog in hos sekreteraren i bysovjeten. Det hade väl gått en timma efter min ankomst när plötsligt en ung man störtade in i mitt rum. Han hade tydligen inte rakat sig på månader. Förutom en tjock skäggstubb prunkade på hans ansikte ett par

Lysistrate i byn

Anteckningar ur en journalists dagbok av

G. Ryklin

hornbågade glasögon, en näsa och under denna ett brett leende.

»Kamrat!» skrek han. »Jag är medarbetare i Brjansk-Tidningen. Kom med mej! Genast! Och glöm inte ta notisblocket med!»

»Vart då?»

»Vart? Har jag inte sagt det än? Till Vertejevka. Skynda er, vi får åka med en bil som just ska dit. Det är inte långt, mellan sju och tio, i varje fall inte mer än femton kilometer. Där får ni vara med om något spännande. Ett sagolikt stoff för ett reportage...»

När vi satt i bilen gav han mig närmare upplysningar om sin person:

»Jag har alldeles nyligen blivit journalist. Ni har naturligtvis inte hört talas om mig än. Jag har länge sökt efter en pseudonym med klang i. Äntligen har jag funnit en högst originell: Jegor Jegorov. En sådan finns det så vitt jag vet inte någonstans i litteratu-

ren. Tyvärr har jag ännu inte kunnat använda den, än så länge trycker man alla mina bidrag utan underskrift.»

På min fråga varför vi egentligen skulle resa till Vertejevka, svarade min följeslagare med en motfråga.

»Är det länge sedan ni var i MKT, eller kortare sagt Moskvas Konstnärliga Teater?»

Och utan att invänta mitt svar fortsatte han:

»Där spelar dom nu ett intressant stycke... Vad är det nu igen författaren heter... Nej, inte Vsevolod Ivanov... Inte Valentin Katajev heller... Författaren som jag menar levde tidigare... För omkring två-tusen år sedan... Just det, ja: Aristofanes heter han.

»Det stämmer», sade jag, »på Konstnärssteatern spelar de nu hans komedi Lysistrate.»

»Den är det ju jag menar!» ropade

Jegor Jegorov. »I Vertejevka kommer vi också att få se en Lysistrate. En Lysistrate från landet. Just det, och nu säger jag inte ett ord mer.»

JAG SATT i bilen och erinrade mig mitt möte med Aristofanes på Konstnärliga teatern. Lysistrate, maka till en av Athens fältherrar, en egensinnig och trotsig kvinna, uppmanade atenskorna att strejka för att på det sättet tvinga sina män att göra slut på kriget med Sparta. Kvinnorna vägrade männen allt, till och med mat och dryck. Började en kvinna vackla i sitt beslut och man befarade svek mot den gemensamma saken så blev den vankelmodiga strängt bestraffad. Genom tre akter utgöt sig männen — under musikackompanjemang — i hotelser och besvärjelser. Mitt i fjärde akten sträckte de vapen. Kriget var slut och ridån gick ner. Lysistrate hade segrat.

... Och nu mötte jag för andra gången denna månad Aristofanes och hans hjältinna, bara med den skillnaden att Lysistrate från landet hette Aksinja Karassjova.

Denna Lysistrates man, Semjon Karassjov, var visserligen ingen fältherre, men i alla fall rätt krigiskt sinnad. Krig förde han framför allt med sin Aksinja. Hon hade lagt sig till med vana att springa på möten, ge uttryck åt sin mening, blanda sig i offentliga angelägenheter och hålla tal.

Det föll inte Semjon i smaken. När allt kom till allt så var det dock han som var herre i huset... Ett par gånger drack han sig till kurage och lät henne känna på knytnävarna, så att hon skulle begripa att det var han som bestämde. Aksinja tvekade inte — hon sprang till Lisavjeta Maksjutina, som tillhörde bysovjeten, och någon timma senare hade bondkvinnorna från hela byn strömmat till skolan...

Det skymde, dagen led mot sitt slut, men bönderna var alldeles rådvilla: ungarna skrek, ingen var där som kunde vattna korna, och grisarna påminde under höga skrik om att det var på tiden att de fick kvällsmat. Vilken olycka! Var i all världen höll kvinnorna hus? Hela byn var full av kvinnfolk och nu fanns plötsligt ingen enda att uppdriva.

Det mörknade. Äntligen fick man veta att »den andra hälften av mänskligheten» i Vertejevka var församlad i skolan.

Som om de haft eld i kläderna rändade bönderna till skolhuset. Bland dem också Semjon Karassjov naturligtvis.

De omringade skolan och började gorma och svära.

Kvinnorna teg. Lugn före ovädret bådade som bekant inget gott.

Sedan trädde Aksinja ut på trappan med ett sammanviktnapper i handen. Med blicken stelt riktad mot Semjon sade hon att här kom man ingenstans med svordomar och skrik, manfolken borde hellre lyssna till det hon nu skulle läsa upp från papperet.

När det äntligen blivit tyst vecklade Aksinja upp papperet och började läsa — utan en aning om att här utspelades en scen ur Aristofanes komedi och att hon själv uppträdde i Lysistrates roll.

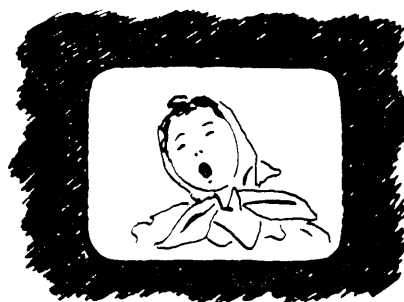
Detta tänkvärda dokument antecknade jag den gången ord för ord i mitt notisblock:

»Till alla gifta invånare av manligt kön i byn Vertejevka från alla gifta invånare i byn Vertejevka av kvinnligt kön. Ultimatum. Vi medborgarin-

nor i byn Vertejevka har det inte bra. Våra män slår oss och aldrig hör vi ett vänligt ord från dem. Vårt tålamod är slut och vi ställer följande ultimatum: Vi är beredda att också i fortsättningen sköta hushållet och hjälpa våra män i arbetet, men i gengäld kräver vi att det ska bli slut inte bara med stryk utan också med svordomar och skällsord. Vi upplöser inte mötet och går hem förrän alla männen undertecknat detta papper.»

Bönderna stod där tvekande, så svor de i korus, men när ilskan lagt sig

steg de fram en efter en och satte sina namn på papperet...

Den här händelsen för mer än trettio år sedan föll mig nyligen i minnet. Strax före nyåret gick jag på bio och såg i journalen en amatörgrupp från Brjansk-distriktet. Plötsligt ljud konferencierens röst:

»Nu sjunger Jekaterina Semjonova Karassjova från byn Vertejevka...

Jag blev så glad som om jag återsett en gammal kär vän. Hennes sånger om kolchosen i byn och om kvinnornas nya liv gjorde mig så lätt om hjärtat.

Senare har jag skaffat mig närmare upplysningar: sångerskan var dotter till Aksinja, Lysistrate från landet.

ÖVNING

*Krigets flygande maskiner
drar sin bullrande virvel
genom rymdens klarhet,
smular sönder dess stillhet.*

*Som sotflagor, brända rester
faller söndagens frid
söndersprängd över våra huvuden.*

*Angestfullt vändes blicken
spanande mot höjden
inte som fordom efter Gud
utan mot förstörelsens hot.*

*Jordhållans unkna famn
öppnas mot de skräckslagna.
Trampande fötter
fly bort från dagens ljus.*

*Barnskrik, kvinnogråt,
manliga svordomar.
Än har inte bomben fallit
som skall tysta all vår klagan.*

Gunhild Tegen.

Så ser vårens dräkt ut, sober i stilen och lättburen.

Midjan på plats och kjolen över knäna

Modekåseri av Margot

kjollängden! Fällan åkte högre och högre upp, ända till knäna, och visade ofta mer av benen än som var fördelaktigt för bärarinnan...

Nu hör vi i alla fall en del lugnande meddelanden, naturligtvis från Paris, ty det är ju där modet bestäms. Och om vi än inte underkastar

De italienska modehusen tävlar framgångsrikt med de franska. Att de gör vackra och förnuftiga kläder vittnar bilderna här om.

MED VARJE DAG dröjer ljuset kvar allt längre, bagarna skyltar med semlor, om några veckor är det alltså påsk — och sedan är det snart riktig vår. Hoppas vi. I tankarna börjar vi gå igenom garderoben och undrar i vårt stilla sinne om fjolårsdräkten eller -kappan är presentabel eller till det löjliga antikverad.

Hur kommer klämodet att utvecklas i år? undrar man. Blir det lika många och tvära omkastningar som i fjol? Tänk bara på midjan! Från att ha hasat ner en bit på höften åkte den hastigt och lustigt upp under bysten, den s. k. empirelinjen. Eller tänk på »strumpan», den raka helskurna klänningen utan minsta insvängning i midjan — och sedan trapetsklänningen, smal upptill och vid nedtill. Och

T. v. Tvådelad klänning i mjukt ylle och med en kort rak jacka för utebruk.

Ska den äldre arbetskraften hänvisas till socialvården?

Modellen längst ner t. h. på vidstående sida visar en förtjusande dräkt i brun ylletoile. Kappan här ovan hör ihop med den.

oss alla modets nycker så är vi dock under dess inflytande, helt nonchale-
ra det kan vi inte. Till och med det
som vi först finner alldeles rosenra-
sande löjligt vänjer vi oss så små-
ningom vid. Det sörjer butiksreklamen
för.

Alltså, Paris kommer med lugnande
meddelanden om man får tro pressen
och modetidningarna. Sålunda fram-
går det klart och tydligt att midjan
ska ner på sin gamla plats igen, alltså
där naturen placerat den. Och kjolen
blir längre. Eftersom vi försiktiga ge-
neraler inte lagt upp kjolarna så långt
som journalerna dekreterat så kom-
mer vi heller inte att behöva ändra
dem nu.

Den tvådelade klänningen har blivit
populär igen. Kjolen är snäv och åt-
sittande, har s. k. Dior-veck eller
också motveck baktill, jackan är kort
och slutar ca 10 cm nedanför midjan.
I regel är den inte svängd i midjan
utan rakskuren, vilket är idealiskt för
den inte helslanka. Ofta hör till en
ylleklänning med kort ärm också en
sådan rakskuren jacka med 3/4-lång
eller nästan hellång ärm.

Yllemusslin är ett mycket populärt
klänningsmaterial hos oss. Det finns

En lång följd av år har vi haft
mycket gott om arbete. Nu är bilden
förändrad, permitteringar och avske-
danden hör till dagordningen. Det finns
en åldersgrupp som är mycket illa ut-
satt: de som börjar komma upp i 60-
årsåldern. Vart ska de ta vägen och
vad skall det bli av dem när de per-
mitteras eller avskedas? Några möj-
ligheter att få en ny anställning har
de praktiskt taget inte — men de har
ännu många år kvar tills pensionsål-
dern är uppnådd. Vad ska de leva på?

Det här är en mycket allvarlig frå-
ga. Folkpensionen får man först vid
uppnådda 67 år. Det har alltså räknats
med att en människa ska kunna försör-
ja sig på eget arbete tills hon blir så
gammal. Men på dagens arbetsmarknad
räknas hon som gammal långt dess-
förinnan; mister hon det arbete hon
har har hon inga möjligheter att få
något nytt.

Nu talas det mycket om omskolning
av arbetskraft. För att få reda på vad
man planerar för de äldre kvinnorna
inbjöd vi en konsulent från arbetsför-
medlingen att komma och tala om hur
man tänkt sig saken. Någon omskolning
av äldre arbetskraft äger inte rum
fick vi veta.

i olika kvaliteter, från rayonen till
underbart vackra helyllekvaliteter.
Det är ett smidigt och lätt material,
i de högre kvaliteterna fullkomligt
skrynkefritt, och det finns i en mång-
fald färger och mönster. Bland nyhe-
terna som kommer är helt enfärgad
yllemusslin. Till detta materials för-
delar måste också räknas att det kan
användas året runt, sommar som vin-
ter.

Och så har vi den s. k. **vinterbom-
ullen**, ett material som slagit igenom
i vinter. Det har stora fördelar, det
har man alltmånga insett, och därför
blir också färger och mönster allt
vackrare. En del av dessa tyger är av
flanelltyp och rätt tjocka. Ett utmärkt
material till övergångsklänningen, där-
för att det är mera lättskött än yllet
och avsevärt billigare i pris.

Den enda möjlighet som återstår de
äldre arbeterskorna om de mister sitt
arbete är alltså socialvården. Det är
bittert. Det är dubbelt bittert när man
vet att dessa äldre kan prestera väl så
gott arbete som de unga, även om de
inte har lika lätt som en ung människa
att anpassa sig till vilket nytt arbete
som helst.

När frågan om den äldre arbetskraf-
ten nu ska utredas måste vi bevaka
våra intressen. Och alla komma ihåg
att åren går fort, gamla blir vi alla om
vi får leva...

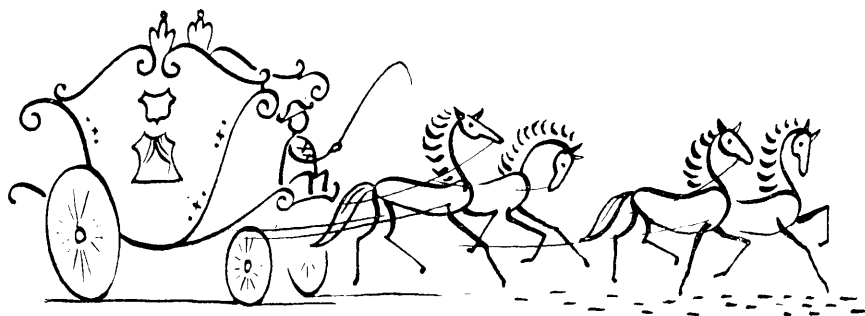
Elin Johansson, Göteborg

*

Yrkesutbildningen måste utbyggas

På konferensen vid Sandö verk-
stadsskola i våras — dit bl. a. kvinno-
och ungdomsorganisationerna var in-
bjudna — underströks det att vi mås-
te bryta med gamla fördomar och van-
föreställningar när det gäller »manligt»
och »kvinnligt» arbete. Det visar sig ju
ständigt att när kvinnor bereds tillfälle
att komma in i yrkesområden som län-
ge betraktats som typiskt manliga, ja,
så hävdar de sej lika bra som män-
nen. Ett litet steg i rätt riktning tye-
ker jag det är när Sandö verkstads-
skola nu visar upp tre unga flickor
som utbildar sej till bilmekaniker.

Men det är inte bara de unga flic-
korna det gäller — också många gifta
kvinnor vill ha förvärvsarbete och be-
höver det av ekonomiska skäl. Men i
vårt Ångermanland är det eländigt
med arbetsmöjligheter för kvinnorna
eftersom näringslivet är så ensidigt in-
riktat hos oss. Under våren och en del
av sommaren har några kvinnor kun-
nat få sysselsättning vid skogsbolagens
kulturarbeten, men det är arbeten som
i bästa fall räcker under 3 månader.
Fru Starrin-Reindahl nämnde att man
bör söka få till stånd kurser för ut-
bildning av kvinnor till sjuk- och åld-

Kungens hemlighet

En gammal saga

FÖR LÄNGE, LÄNGE sedan levde och regerade en gammal kung över tre hav, nio berg och nio floder. I landet där han härskade fanns det rikedomar i överflöd. Landet var så stort att solen aldrig gick ner över det.

Och i detta land reste sig ett slott, vars like i skönhet aldrig skådats. Det stod mitt i huvudstaden och var omgivet av vallgravar. Från det höga tornet vajade en flagga som skimrade i regnbågens alla färger när solen sken på den.

På detta slott bodde sedan många år en gammal kung och hans hovfolk. Mest hela dagen satt kungen på sin förgylla tron med äpplet och spiran, maktens symboler, i sina händer. På huvudet hade han kronan av guld och hela hans kropp var insvept i en härlig vit hermelinsmantel.

Eftersom han regerade sitt folk lika bra eller dåligt som alla hans föregän-

gare, så var det ingen som opponerade sig. Alla hans undersåtar erkände honom som sin härskare, de stora och de små, de tjocka och de magra, de skäglösa och de skäggiga, därför att de inte kände till någon annan härskare.

Kungen höll ofta festmåltider, ordnade baler och nöjeställningar. Hos honom bågade borden under stekta gäss, tårter, fina viner och andra härliga läckerheter som skickliga kockar och sockerbagare trollade fram. Det var därför inte underligt att alla dessa furstar och hertigar levde ett bekvämt och sorglöst liv på slottet.

Därför hyste de också kärleksfull och överseende förståelse för kungens enda svaghet. Men just denna svaghet var hans undersåtar mycket förargade över.

Kungen tyckte inte om barberare. Bara en gång om året, på sommaren, lät han klippa sitt långa hår, som föll ända ner på skuldrorna. Det var väl i och för sig inte så farligt. Men bar-

berarna var mycket bekymrade över den lön de fick för sina tjänster av kungen.

När det kungliga gardet kom strömmade alla barberarna till rådhuset. Där drog de med tungt hjärta lott om vem av dem som under året skulle klippa kungens hår. Utanför på torget stod det kungliga gardet i stram givakt och med dragna sablar och vändade på avgörandet. Den barberare som dragit lotten fick av dem ett kungligt dekret, enligt vilket han utnämndes till hovbarberare. Och så förde gardet honom till slottet.

Utnämningen var emellertid bara den första delen av belöningen. Den andra delen fick barberaren först när han hade klippt kungens hår. Och det var den delen han med all rätt var vettskrämd för.

Så snart barberaren klippt kungens hår överlämnade kungen honom nämligen till sin bödel med befallning att han skulle halshuggas för sin tjänst.

Under tiden gjordes allt i ordning för avrättningen på rådhuset. Och den förtvivlade barberaren fördes ut och bödeln slog huvudet av honom allt medan trumvirvlarna dånade.

Ingen visste varför kungen belönade barberarna på det här sättet. Detta enda fel hos den annars snälle kungen var en källa till skräck hos alla landets barberare. De levde i ständig ångest för det ögonblick då det kungliga gardets trumpeter och trummor skulle förkunna att kungen ville ha sitt hår klippt.

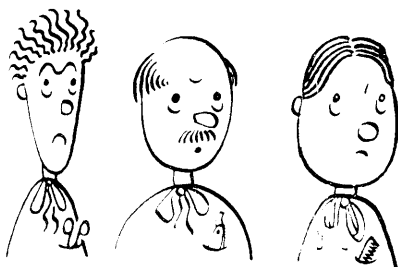
Ingen i hela landet ville längre lära sig barberaryrket. Därför blev det allt mer ont om barberare och efter några år fanns det bara en enda kvar. Till honom kom rika och fattiga från byar och städer i när och fjärran för att bli klippta. De rika hovmännen, furstarna och hertigarna kom, omgivna av lakejer i livré, i förgyllda vagnar som drogs av eldiga hästar. De fattiga kom till fots och långt bortifrån kom skogshuggarna på sina kärror, som drogs av en liten åsna. Alla ville ha håret klippt eller bli rakade.

Denne kungarikets siste barberare hette Pfifferling. Alla som anlätade honom för att bli rakade eller få håret klippt tyckte gränslöst synd om honom. De visste så väl vad som väntade honom.

Men mästare Pfifferling levde som vanligt och gjorde sig inga bekymmer. Han var glad och brukade sjunga och gnola när han arbetade. Han tvålade in, rakade och klippte, kammade och

ringssvården. Det tycker jag är bra, på de områdena är ännu mycket ogjort. I den kommun där jag bor räcker platserna på ålderdomshemmet inte alls till och det finns, såvitt jag vet, inte en enda hemsamarit att tillgå. Det är dåligt med hjälpen till de gamla och sjuka, medan många friska armar vill ha sysselsättning. Så fru Starrin-Reindhals förslag ska vi ta med oss hem och föra fram till myndigheterna. Att det blir användning för vår medverkan och våra påtryckningar är säkert.

Elsa Lindgren, Backsjön

smorde in pomada i sträva och mjuka, mörka och ljusa, tunna och tjocka hår.

Han tänkte inte på att han en dag skulle få höra det kungliga gardets trumpeter och trummor. Han tänkte inte på att han en dag skulle föras till kungen och utnämnas till hovbarberare och sedan utlämnas till bodeln och mista huvudet. Sådana trista saker tänkte han inte på. Han gladdede sig åt varje ny dag, antingen solen sken eller det regnade.

Men tiden gick sin obevekliga gång och snart kom det ödesdigra ögonblicket. Som vanligt stod Pfifferling och sjöng under arbetet. Men i hans muntra visa blandades plötsligt det kungliga gardets trumvirvlar, som förkunnade att kungen behövde en barberare.

Mäster Pfifferling höll just i detta ögonblick på att klippa den kunglige skarprättaren. Som en blixst fick han en god idé. Innan någon visste ordet av var skarprättaren fastbunden vid stolen med servetten han hade under hakan.

Förgäves vred han sig i stolen och

försökte komma loss. Han var så hårt fastbunden att han knappt kunde andas.

När Pfifferling på det sättet lyckats oskadliggöra den kunglige bodeln tog han saxen, kammen och rakkniven med sig och stängde butiken. Därpå följde han lugnt med det kungliga gardet till slottet för att klippa kungens hår.

KNAPPT HADE Pfifferling fått saxen i håret på kungen förrän han bleknade och började darra. Han hade upptäckt en förfärlig hemlighet. Under sitt tjocka hår dolde kungen nämligen två långa åsneöron. Det var för att ingen barberare skulle förråda kungens hemlighet som han lät avrätta dem så fort han blivit klippt.

Också Pfifferling skulle röna samma öde som de andra. Med mörk panna befallde kungen att skarprättaren skulle föras till honom genast.

Hovmännen gick att hämta skarprättaren för att föra honom till kungen. Men ingen av dem anade att skarprättaren satt fastbunden vid barberarstolen i Pfifferlings stängda butik.

När de inte fann skarprättaren fundrade kungen länge och väl vad han nu skulle göra. Slutligen ropade han till sig den bleke och förskräckte Pfifferling och sade till honom: »Mäster Pfifferling, svär att du aldrig till någon skall förråda vad du har sett under håret på mitt huvud. Om du tiger skall aldrig något ont hända dig och du blir min hovbarberare för alla tider».

Pfifferling svor inför kungen på att han aldrig skulle förråda hemligheten för någon. Han var lycklig över att hans liv var räddat. Och till på köpet hade han nu blivit hovbarberare. Sedan dess var kungen hans enda kund och han klippte regelbundet kungens hår och rakade honom. Han förde ett bekvämt liv, precis som de andra hovmännen.

Men ändå var det något som fattades honom. Kungens hemlighet lämnade honom ingen ro. Åsneöronen följde honom dag och natt.

Därför kunde han inte sova om nätterna. Han brukade i stället sitta vid bordet och tänka på vad som skulle hända om han bröt sin ed och alla undersåtar fick veta vad bara han och kungen visste. Vad som skulle hända om alla visste att de regerades av en kung med åsneöron.

På allt detta tänkte han och visste inte hur han skulle komma ifrån dessa nya bekymmer.

Det var trista dagar för Pfifferling. Hovbarberaren gick omkring som om han varit förryckt. Hemligheten följde honom vid varje steg. Ingenstans fann han ro och aldrig mera sjöng han när han arbetade.

Också i sömnen brukade han se kungens åsneöron. En natt när han inte kunde sova tog han en promenad ner till floden.

Ett silveraktigt månsken flödade över landskapet. Överallt härskade en hemlighetsfull tystnad. Inte en kvist, inte ett strå rörde sig. Inte en levande själ syntes till. Bara en rad av pilträd stod stumma längs floden, bland dem en gammal pil med vida grenar och ihålig stam. Ihåligheten liknade ett stort mänskligt öra.

Den av bekymmer tärde Pfifferling stod inte ut längre. För att åtminstone skaffa sig någon lindring såg han sig

om, gick tätt intill pilträdet och viskade i dess öra: »Vår kung har långa åsneöron. Vår kung har långa åsneöron.»

Så snart han avlastat sig sin hemlighet kände han sig genast lättare till sinnes.

Strax därefter ordnade kungen en stor fest på sitt slott och inbjöd världsbekanta musikanter från ett land långt borta.

Dessa begav sig genast på väg. De hade lång väg och måste skynda sig.

När de var nästan framme förlorade

en av dem en virvel på sin basfiol vid floden. Den greps av vinden och fördes bort. När han inte kunde finna den fick han göra sig en ny av en pilkvist. Han var en skicklig man och snart kunde han spänna fast den nya virveln på sin fiol. Han var så glad att basfiolen var i ordning igen och gladdede sig på förhand åt hur han skulle visa alla de högvälborna damerna och herrarna hur basfiol skall spelas.

HAN VISSTE inte att den nya virveln kom från det pilträd till vilket Pfifferling nyligen viskat sin hemlighet. Hur skulle den stackaren kunnat ana vad detta skulle föra med sig!

På slottet gick det livligt till. Från alla hörn av kungariket kom förnåma herrar med sina ädla gemåler för att delta i den ståtliga festen. Överallt var det glans och prakt. Våldiga ljus upplyste den festligt smyckade salen. Borden dignade under alla slags läckerheter och alla väntade bara på att de berömda musikanterna äntligen skulle börja spela.

Så började de. Men vad var detta?

Så snart musikanten rörde vid basfiolens strängar ljöd det: »Kungen har långa åsneöron! Kungen har långa åsneöron!»

Den överraskade musikanten visste inte vad han skulle ta sig till. De andra musikanterna fortsatte att spela som om ingenting hänt. De ville överrösta basfiolen. Men förgäves!

Alla i salen hörde det. Det hjälpte inte att kungen råkade i raseri och lät kasta ut alla musikanterna. Hemligheten var förrådd. Gästerna och hovmännen visste nu varför kungen hade låtit avrätta sina olyckliga barberare.

Pfifferling var alldeles skräckslagen. Han visste inte hur fort han skulle komma ut ur salen, så att varken kungen eller någon av hovmännen märkte honom. Helst skulle han velat sjunka genom golvet.

Han fruktade att kungen skulle beskyllda honom för att ha förrått hemligheten till någon av musikanterna. Han befarade att också hovmännen och det kungliga rådet skulle straffa honom för att han förtigit saken för dem. Ty med undantag för kungen var det hittills bara han ensam som visste att landet regerades av en kung med åsneöron.

Vad skulle hertigarna, furstarna och deras stolta gemåler säga om att deras härskare var en åsna? Hur skulle detta sluta?

Men Pfifferlings ängslan var grundlös. Ingen av furstarna, ingen av hertigarna tog någon anstöt av det. För deras del hade det inget gjort om kungen själv hade blivit till en riktig åsna. För dem var det allra viktigaste att de hade det bra och att de kunde delta i festerna och balerna på slottet precis som förut.

Också kungen lugnade sig snart. Nu hade han inget att dölja längre. Tvärtom. Stolt satte han kungakronan på sitt huvud med de långa åsneöronen. Också hovmännen tyckte att de långa åsneöronen inte missklädde den kungliga kronan. Ja, de började förtjust klappa i händerna när kungen spetsade öronen. Så bra tyckte de nu om sin härskare.

Alla hovmännen, furstarna, hertigarna och undersåtarna fann sig i att bli regerade av en kung med åsneöron. Det störde dem inte alls och vid det kungliga hovet var allt som förut.

Men allra gladast var barberarna att deras kung slutat med den förfärliga vanan att årligen låta avrätta en oskyldig barberare. Barberaryrket

kom åter till heders och snart fanns det barberare i överflöd i kungariket.

Det var bara Pfifferling som inte var belåten med sin ställning som hovbarberare. Han trivdes inte riktigt bra på slottet.

Han såg hur man vid det kungliga hovet antagligen skulle hedra också en åsna, om den bara bar kungakrona. Men han själv ville inte längre buga sig för en kung med åsneöron. Han beslöt därför att inte längre vara kunglig barberare och bad kungen att bli entledigad från sin tjänst. Om än ogärna, så lovade dock kungen att bifalla hans önskan.

Mäster Pfifferling andades lättad ut när han överlämnade sin post som hovbarberare till en annan. Han var glad igen och började sjunga.

Men musikanterna kunde han inte glömma. Han tyckte om dem och allra helst skulle han velat följa med dem till deras land. Han funderade inte länge på saken utan skyndade sig att hinna ifatt musikanterna, som glada återvände till hembygden från sitt besök i åsnekungens land.

När jag diktade bäst

Ur en nytgiven diktsamling

av

ASTRID PETTERSSON

För träskobarn på hårda vintervägar,
för frusna hälar och för krigets kålrotsmagar
jag diktade om mat och varmt
och sköna skor.
En lögn.

Min fantasi och längtan,
mitt rike i min barndoms smultronberg
dom vuxna skrattar åt.
Så vinda och så skacka
som toffelbottnar ligger mina barnavårar
och glipar sprucket åt min rädsas höst.

En kall,
en regnvåt havrestubbig
med ulltrå kring ett självsprickssår
i kluvna tår.
De flinar åt mitt träskolag
som lyssnade på lögn
om långskaftskängor.

SÖKANDET I KVINNO...

Forts. fr. sid. 6

Ellen Key väntade av kvinnorna att de skulle kunna »förmänskliga» arbets- och samhällsliv. »Sedan mödrarna själva blivit lösta ur sin isolering och bundenhet, så kan de hjälpa till att lösa sammanlevnadskrisen, men inte förr», säger Elin Wägner. Det gäller att i *gemenskap* nydana familjens samlivsformer, icke generellt, utan från fall till fall och för olika åldersavsnitt, för att — på ett för hem och barn, syssla och samhälle fruktbärande sätt — kunna avväga den rätta proportionen mellan hem- och utearbete.

Den frihets- och arbetssökande kvinnogenerationen i medelåldern möter en på egen hand, särskilt i sexual- och föräldraskap, experimenterande ungdomsgeneration. Där föreligger en ny problemställning, som nödgar mödrar att tänka och tänka om i dessa frågor, stundom i känsla av djup vanmakt. Ty den jäktade tillvaron tycks mer och mer in-

KATA OCH HENNES TID

Forts. fr. sid. 7

framför allt — vilja att kämpa för den idé som för henne blivit ett livsvillkor. Hon framhöll att socialismen egentligen syftade till detsamma som den ursprungliga kristendomen innan den förvanskats av kyrkan.

»Lägg fram för folket kristendomen i dess sanna socialistiska gestalt, socialismens röda fana buren över folket av den fattige snickarsonen från Naseret, korsfäst som rebell av furstarna», sade hon i en av sina berömda repliker.

*

Vi hade alltså med de små resurser vi ägde ordnat en turné. Det första föredraget hölls i **Fagerviks** godtemplarlocal, som var fylld till sista plats. Nu hör till saken att en präst eller teolog var skriftligen inbjuden till dessa möten men endast till ett av de fyra möten som denna turné omfattade infann sig en ung komminister.

Det blev ändå en rätt livlig debatt

kräkta på den atmosfär av trygghet och ro som är av nöden, också nu, för de uppväxande som för föräldrarna.

»Har du känt mödrarnas ångest, Gud?» lyder en dristig fråga ur ett protestantiskt blad.

»Eftersom vi inte går till källorna för det djupare liv, där vila och handling är enhet, så lever vi på våra nerver, och vår fysiska energi blir för svag för andens övning.» (E. I. Watkin). Förmågan att bedja har särskilt räknats kvinnor till godo. Men har vi inte under vår strävan på nya fält tappat bort mycket av den gåvan? Heliga Teresa såg »Gud vandra fram mitt ibland pannor och grytor». Varför inte också i nuets brådskande värv?

»Kvinnorörelsen» har i stor utsträckning fyllt sitt värv i egenskap av speciell kvinnosak, hur mycket som ännu därvidlag kan finnas kvar opåaktat. Men den är alltjämt stadd i sökande rörelse, liksom Sigrid Fridmans Fredrika Bremer-staty i Humlegården. Dagens feminina människovärld har ställts inför en här av nya spörsmål, ej blott tekniska och intellektuella, utan inför sådana som medvetet borrar sig in genom förut självklara släkt-, livs- och hjärtefrågor. Kanske är det härvidlag som den stora oron, den av Elin Wägners efterlysta, djupast kämpar efter ny klarhet.

som pågick till sent på natten. Av mina anteckningar från mötet framgår att debatten gällde prästernas inställning till kvinnosaken, till arbetarrörelsen och fredsarbetet.

Nästa möte var ordnat i **Vivstavärv**. Vi reste med bil, hela kommittén, från en plats som kallas »Köpenhamn». Till det mötet var kyrkoherde Holm från Timrå skriftligen inbjuden men uteblev. Det var inte många präster som vågade ta en dust med Kata.

Publik fattades dock inte. Lokalen var fullsatt och förstugan packad med intresserade lyssnare jämte två poliser. Dessa senare för ordningens skull. Efter föredraget blev det en livlig och långvarig debatt om religion och socialism, en debatt som på slutet gav en lärorik poäng: En äldre dam frågade rakt på sak: »Dom säger att Kata

Kata Dalström rustad för färder i höstregn. Det var inte vanligt att någon bil väntade vid stationen — mera vanligt var det att hon fick traska till fots många kilometer.

är religiös, det kan väl inte vara sant?» Kata svarade: »Icke i vanlig mening, men i den meningen jag hoppas vi alla är det, vi alla som tror på mänsklighetens framtid och som i alla våra avsikter och handlingar och förhoppningar utgår från denna tro.»

Nästa plats blev Svartviks fabriks-samhälle vid Njurunda. Där kom också mycket folk samt en ung prästman och några av hans vänner. Den unge prästen gav sig genast efter föredraget in i debatten och några av hans yttranden vill jag citera, därför att de var så typiska som argument i debatter av det här slaget på den tiden: »Den uppkomna arbetarrörelsen är en

Guds straffdom över folken. Det står i skriften att vi skall arbeta i vårt anletes svett och vara förnöjsamma så får vi lönen i himmelen efter döden.» Kata replikerade: »Hur kan ni vara så dum och inbilla er att en vaken arbetarklass längre skall tro på detta svammel? Varför lever ni då inte själv därefter? Biskopar och präster visar minsann att de vill ha ut det materiella goda här på jorden, prästsäcken blir aldrig full, säger ett sant ord-språk.» Då gick den unge prästen sin väg.

*

På mig gjorde Kata ett mycket starkt intryck genom sitt varma väsen och sin utpräglade kamratkänsla. Visst kunde hon vara rätt så rabulistik när hon stod i talarstolen men hon hade en oskattbar humor. Privat var hon en god, glad och vänlig kamrat.

Jag hade den stora glädjen att få träffa Kata ännu en gång, det var sommaren 1923, under den tiden rallarna arbetade på Forsmo-Hotings banbygge. Hon var lika trossviss, lika god talare som förr, men vid samtal senare anförträdde hon mig att hon kände sig trött. Och undra på det! Vilka strapatser hade hon inte utstått under tre årtiondens ihärdig agitatorisk verksamhet. Hennes resor i övre Norrland med dess eländiga vägar och kommunikationer hade krävt den största kraftanspanning. En av de gamla kära vännerna som nu är borta, som ofta bistod Kata på hennes turnéer, norrlandsrallaren Kramer, kunde på sin tid berätta spännande och sannfärdiga historier om dessa resor i de norrländska obygderna.

Kata var trött men hon höll ut till det sista. Endast några månader efter vårt sammanträffande sommaren 1923 gick hon bort för alltid.

Fredrik Ström säger i sin förträffliga bok om Kata Dalström: »Hon vandrade under sin levnads sista decennium andra vägar än socialdemokratin. Men detta skall icke för landets arbetarungdom skymma bort, att det väsentliga, det för framtiden levande i hennes livsgärning, kommer socialdemokratin till godo.» Detta är dock för lite sagt. Vad Kata uträttat i sin livstid, det väsentliga i hennes livsverk, under hennes härjartåg för de sämst lottade i samhället, hennes idédebatter med olikåtkande, detta är sådant som kommer hela arbetarrörelsen till godo, inte bara i vårt land. Kata var internationalist, hon kämpade för den internationella socialismens idé.

— Är han inte söt, min hund? Han har deltagit i en hundutställning (det är därför jag har lappen på jackan) och vunnit pris. Och nu är vi så stolta båda två!

Jojo, det syns minsann. Och det är inte bara hunden som är en raring, allra sötast tycker vi nog att lilla fröken själv är.

Barnvantar man stickar fort

Barnvantar är det stor åtgång på så här års. Inte alla slits ut — många glöms bort, ungarna lägger dem ifrån sej ute och vet sedan inte var de har dom, säger en mamma och berättar att hon funnit ett sätt att sticka barnvantar som inte drar på långt när så mycket tid som det vanliga sättet med fyra stickor. Hon stic- kar på två stickor (nr 2 och 2½) och syr sedan ihop vantarna. Då kan man använda ganska grovt garn — har man fint garn kan man ta det dubbelt, säger hon och ger oss här beskrivning på hur det går till.

Vantarna är beräknade för ål- dern 8—9 år.

Man lägger upp 30 m. och stickar 30 v. i rätstickning, d. v. s. alla varv

räta. Sedan maskar man av 18 m. Den m. som är kvar på den högra stickan förs över på den vänstra och sedan lägger man upp 10 nya m. framför de 12 man har kvar på vän- ster sticka. Därpå stickar man 12 m., vänder och stickar tillbaka. På nästa v. stickar man 13 m., vänder och stickar tillbaka. Man fortsätter att sticka och vända tills det är 5 m. kvar på vänster sticka. Då stickar man 2 v. över alla m., stickar sedan tills 5 m. är kvar på vänster sticka, vänder och stickar tillbaka. På nästa v. stickar man tills 6 m. är kvar, vänder och stickar tillbaka. På detta sätt fortsätter man att sticka och vända tills 12 m. återstår på vänster sticka. Maskar av de 10 m. för tum- men, lägg sedan upp 18 nya m. så att ni åter har 30 m. Sticka 30 v. i

”Aldrig mera KRIK!”

Vid vårt förbundsmöte i november talade dr Andrea Andreen om kam- pen ute i världen mot atomvapen och speciellt om vetenskapsmännens var- ningar och vädjanden. Hon erinrade då om den stora aktionen för ett år sedan, då 9.235 vetenskapsmän, där- ibland 36 nobelpristagare, i en skri- velse vädjade till FN om en omedel- bar internationell överenskommelse i syfte att få slut på atomvapenproven. Skrivelsen överlämnades till FN:s generalsekreterare av den amerikans- ke professorn och nobelpristagaren i kemi, *Linus Pauling*. Som deltagarna i förbundsmötet erinrar sig gav dr Andreen i sitt tal en resumé över de synpunkter och slutsatser professor Pauling kommit till om atomfaran och de risker atombombsproven med- för i sin bok »Aldrig mera krig!». Denna bok har nu utkommit på svenska från Bonniers förlag och kostar 18:50. Vi rekommenderar alla våra läsare att läsa den boken. Har man inte råd att köpa den kan man vända sig till länebiblioteken.

*

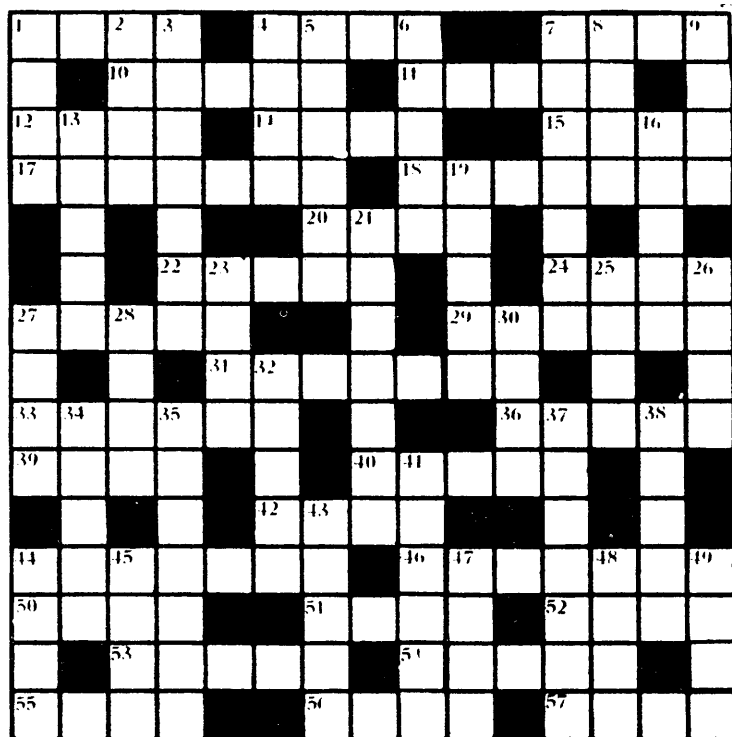
»De som till äventyrs tror att ett krig med moderna kärnva- pen (där en enda bomb kan utlösa flera gånger mer spräng- ningsenergi än vad som totalt användes under hela andra världskriget, och tusen gånger mer radioaktivitet än de atom- bomber som släpptes över Ja- pan) endast är ännu en länk i utvecklingen av normal krigs- historia och därför på sin höjd kan leda till några års obe- kvämt liv med livsmedelsbrist, ransoneringar, flyglarm och en och annan katastrof att rysa över på tryggt avstånd bör där- emot läsa de båda böckerna noga.»

(Civilingenjören Bo Lindell i DN om Linus Paulings bok »Aldrig mera krig!»)

rätstickning, maska sedan av alla m. Upptill på vanten plockar ni sedan upp 40 m. på stickor nr 2 och stic- kar 20 v. rätstickning. Maskar av.

Pressa vantarna lätt och kasta ihop dem från avigsidan. Sy in såväl tummen som vanten en aning i hör- nen, så formen blir avrundad.

KORSORD NR 2

VAGRÄTA ORD

1. Pryd.
4. Också en väg.
7. Som folk är . . .
10. För upplysning.
11. Påstås ske ibland.
12. Nitlott.
14. Det första offret för brodermord.
15. Kvik.
17. Hovmästaren känner sig säkert stå många pinnhål över sådan.
18. Utövas i gemenskap.
20. Fornminne.
22. Har det gjort i skolan när lek-tionen börjar.
24. Sitter på huvudet.
27. Älv.
29. Brukar den berusade göra.
31. Avsedda för skorengöring.
33. Gjorde den som rensade lokalen.
36. Kan ibland vara bäst.
39. Måste man ibland välja.
40. Fågel.
42. Fisk.
44. Är vattnet ett.
46. Får vi säkert också i år.
50. Hör hemma i sängen.
51. Bör en källbacke ha anser bar-nen.
52. Arets kommer tidigt.
53. Flicknamn.
54. Är bra att ha i sin makt.
55. Också ett litet hem.
56. Kan vara skrämmande.
57. Osed av det svårare slaget.

LODRÄTA ORD

2. +
3. Får man inte göra var som helst i Stockholm.
4. Gör väl den som lägger undan.

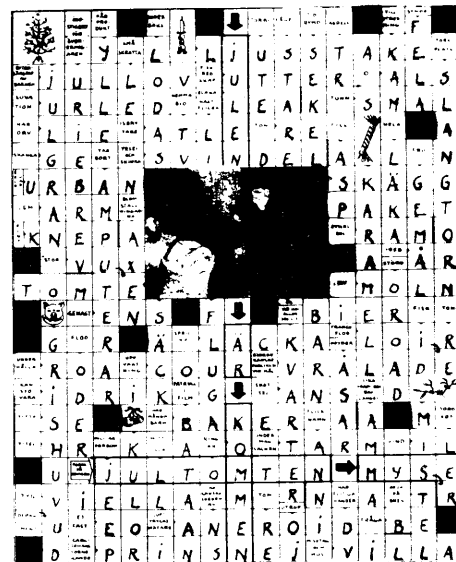
5. Ligger i Småland.
6. Den ena av äggets bestandsdelar.
7. Breds på brödet.
8. Komma fram till.
9. Öppen plats.
13. Tidsbestämning.
16. Pojknamn.
19. Ett slags fångstredskap.
21. Blir man när nattsömnens sviker.
23. Begripa.
25. Skaldjur.
26. En mörkrets tid.
27. Blond.
28. Blir julgrisen.
30. Oftast av metall.
32. Användes för krossning.
34. Tysk fältherre som vi minns från skolan.

35. Gjorde den som körde på.
37. Bör det finnas i orkestern.
38. Skiljelinje.
39. Har vi väl flera i hemmet.
43. Gör boken från förlaget.
44. Er i högtidigare sammanhang.
45. Samfälld.
47. Lägg till ett l och ni har måna-den vi längtar efter.
48. Gammalt uttryck för goda när det gäller vänner.
49. Har skatterna i år igen.

*

Lösningarna skall vara oss till-handa senast den 25 mars. De tre först öppnade rätta lösningarna be-lönas med bokpriser. Märk kuvertet »Korsord nr 2».

LÖSNING TILL JULKRYSSSET

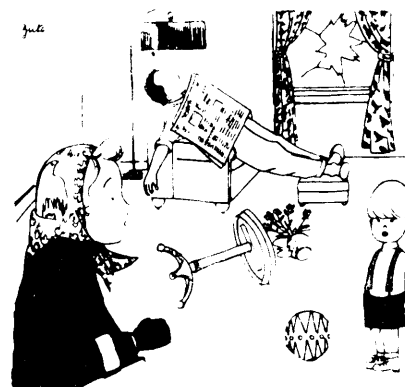
Pristagare:

- 1:a pris: Carl Hallin, Tranan 8, Eskilstuna 5.
- 2:a pris: Lena Rytterlund, Brunnsgatan 1, Eskilstuna.
- 3:e pris: Amy Larsson, Box 2635, Svartbjörnsbyn.

En hård arbetsdag

— Ta nu din flaska och tig!

(Äntligen aften!) — Mamma, pappa bara sover!

På vår sida står vetenskapen!

Kampen mellan dem som till varje pris vill att vårt land ska skaffa sig atomvapen och dem som absolut vänder sig emot dessa planer hårdnar alltmer. Den senare gruppen har blivit allt större och mera medveten och det är inget tvivel om att det är den som har befolkningens stora flertal bakom sig. I medvetandet om detta blir atomvapenanhängarna alltmer högljudda och fjärrnar sig alltmer från logiken. Här stiger militärområdesbefälhavare upp och förklarar att när kvinnoorganisationerna vänder sig mot atomvapnen så innebär det att »bädda för krig». Som om icke all historia hittills visat att det är rustningarna som för till krig! Och att det är farligt att låta generalerna blanda sig i politiken!

När vårt förbund för nämnt 10 år sedan — på våren 1949 — som den första här i landet vände sig till kvinnorna och appellerade till dem att stödja kravet om förbud mot atomvapnen och andra massförstörelsevapen, samlade vi 55.425 namnunderskrifter, som översändes till FN. Den gången var det åtskilliga som inte ville skriva på våra listor därför att de inte riktigt visste vad det handlade om. I dag är kunskapen om detta problem större i vårt land och flera andra kvinnoorganisationer intar samma ståndpunkt som vi i denna för mänskligheten så livsavgörande fråga. Atomvapenanhängarna, som känner sig trängda av denna kvinnornas medvetenhet och aktivitet, försöker nu inbilla dem, som inte satt sig in i problemet eller tagit ställning till det, att de som talar emot atomvapnen är okunniga och låter sig leda av mer eller mindre förvirrade känslor. Underförstått: det är anhängarna av atomvapen som sitter inne med klokheden och kunskaperna. Nu är det ju emellertid så att de som verkligen vet vad det handlar om, vetenskapsmännen, i denna strid befinner sig på deras sida som kräver förbud mot atomvapnen och upphörande med alla kärnvapenprov. Det är vetenskapsmännens varningar som starkt bidragit till att öppna människornas ögon för problemets hela vidd.

Anklagelserna för »känslsamhet» tar kvinnorna alltså med lugn. Bakom deras instinktiva revolt mot kriget och massförstörelsevapnen står vetenskapsmännens lika lidelsefulla varningar till världens mäktige att besinna att de vapen mänskligheten skaffat sig kan innebära dess undergång och att redan proven med dessa vapen utgör en allvarlig fara för nu levande och kommande släkten.

B R I T A

Ingen är för liten och obetydlig för att försvara livet

säger Sara Lidman i en intervju i »Röster i Radio — TV», ur vilken vi tar oss friheten att citera några rader om hennes synpunkter på atomvapnen:

»Förespråkarna för svensk atombomb brukar säga: — Alla vill vi väl fred. Men detta vapen har vi inte rätt att hota med eller använda, det är för hemskt, för djävulskt. Det har tagit rätt lång tid för jorden att frambringa mänskan. Vi borde komma ihåg att vår tillkomsthistoria inte är vår privata egendom. Vi är ingen slutstation, inget mål, vårt jordeliv har vi till läns. Vi har inte rätt att frigöra krafter som äventyrar arvmassan och mänsklighetens framtid.

Enträget har vetenskapsmännen varnat för de stora genetiska faror som kärnvapenproven innebär. Allt för många, politiker, militärer, vanliga människor, bryr sej inte om dessa varningar. Det har frågats: — Ska vi avskaffa röntgen därför att strålning kan förorsaka sterilitet? Nej, men vi ska lyssna till vetenskapsmännens varningar, och vi ska ta lärdom av läkarnas utomordentliga försiktighet när de handskas med röntgen.

— Tror du att kvinnorna kan göra någon väsentlig insats?

— Vi bör, vi måste försöka. Jag har aldrig varit intresserad av kvin-

Tidningen
V I K V I N N O R

Redaktör och ansvarig utgiv.:
VALBORG SVENSSON

I redaktionskommittén:
SIGNE FREDHOLM
BIRGIT JANSSON

*

Utkommer med nio nr per år
Prenumerationspris per år 5 kr
Lösnummer 60 öre

Postgiro: 513 23. - Norrtullsgatan 5, 1/2 tr. Stockholm Va

SVENSKA KVINNORS
VÄNSTERFÖRBUND
Tel. 32 80 96

Tryckeri AB Plantryck, Sthlm, 1959

nosaksfrågor. I bondemiljön därhemma rådde jämlikhet mellan män och kvinnor; därför blev jag mindre känslig för orättvisorna i stort mellan könen.

Men är inte detta en kvinnosak framom alla andra: omsorgen om de barn vi fött och hoppas föda! Skulle den inte kunna förena alla jordens kvinnor? Den kan vi inte överlåta åt elektronhjärnor; ingen kan säga att hon är för liten och obetydlig för att försvara den. Vi har inte rätt att låta några män ensamma ansvara för att det inte uppstår några ödesdigra mutationer.»

Köper vi vår standard PÅ BARNENS BEKOSTNAD?

Söndagen den 8 mars kl. 19.00

ESTRADSAMTAL

mellan

barnpsykologen **Margareta Embring**

fru **Elvira Wedberg-Larsson**, fil. lic. **Eva Palmaer**

1:e socialassistent **Karna Nilsson-Müller**

Film och underhållning.

Lokal: **MEDBORGARHUSETS STORA SAL**

Arrangör: SKV:s Stockholmsdistrikt.